

Studier Kritiker och Notiser.

Literär Tidning.

N° 32.

Lördagen den 21 Oktober

1843.

Historiska Författare i det nyare Frankrike.

(Forts. och slut fr. nr 31.)

2. Thiers.

Den klassiska forntidens historieförfattare åtnöto en fördel framför de författare, som tecknat medeltidens öden och den moderna historien. Denna fördel, som lätt kunde blifwa en olägenhet, bestod deruti, att häfdatecknarna sjelfwa ej sällan betydligt ingripit i de offentliga ärendernas utveckling. De hade sjelfwa upplefwat, hwad de anförtrodde åt pergamentet. Wi påminna om Thucydides, Xenophon och Julius Cæsar. Andra Antikens skriftställare hade ej sjelfwa spelat en hufwudröle i det drama, som de för efterwerlden å nyo upprullade; men de stodo nära händelserna, som de skildrade; och dessa hade efterlemnadt intryck, alltför djupa och waraktiga, för att man kunde wara i förlägenhet för karakteristiskens hufwuddrag och colorit. Bidragen till en teckning behöfde man ej då ängsligt sammansöka ur högar af multnade documenter. Huru oändligt mycket swårare är det ej, när den ena uppgiften bestrider den andra, när bidragen äro ofullständiga, när motsatta omdömen blifwit fälde öfwer längesedan händangarne, historiska personer, från tidehwarf, då den offentliga rösten war förstummad, då intet, såfalsadt, allmänt tänkesätt hunnit bilda sig, huru mycket swårare att i detta wirrwar af misledande uppgifter bringa ordning och sammanhang, att fylla krönikornas luckor och restaurera de stympade karaktärsbilderna. Historiens lif öfswes under det arbete, som spilles, för att ordna en widsträckt, kritisk apparat; och det slägte, som lemnar specialundersökningens förarbeten, är sällan detsamma, som uppställer det historiska konstverket. Fransyska revolutionens häfdatecknare befinner sig i en annan ställning. Han är wäl ej ärsbarn med de händelser han skildrat. Men de ligga

honom likwäl så nära. — Endast en menniskoålder skiljer honom från ämnet för teckningen. — Och han har för den närmaste samtiden det företräde, att han kan lättare öfswerkåda tilldragelserna. Det rent factiska är afslutadt. Så länge de materiella massorna tränga hwarandra, låta de sig ej återspegla i en historisk uppfattning. Detta är ett skuggspel, som endast i sin krets upptager lätta andewäsenden. För att öfwerblicka successionen och sammanhanget, behöfswes ett afstånd; och synpunkten förwillas lätt, så länge ej handlingarnes betydelse hunnit winna sin förklaring genom deras resultat.

Med ett oinstränkt erkännande af Thiers' snillrikhet och historiska konstnärskunniga, kan man möjligen derjemte påstå, att grannskapet med den stora werldshändelse, som han tecknat, såwida fördunklat den opartiska uppfattningen, att en politisk opinion bestämmer förfs ståndpunkt. Hwad som stett, förklarar han för en nödwändighet, hwilket omdöme äfwen rättfärdigas af historien. Öfverställdt tillstår han sig "soutenir la même cause;" utan att derför wilja ursätta, eller bemantla brotten och laglösheterna, som tjente revolutionens sak. Han will skilja de goda och onda werkställarna af samma oundwifliga factum. Han erkänner revolutionens princip, men försvarar ej öfwerdriften, partiförbittringen, fanatismens och folkhyrans utswäfningar. Thiers försvarar och erkänner för sina revolutionens grundsatser om folkfrihet, om constitutionella garantier. Till hwilken grad han hyllar dessa läror, är det swårare att i få ord förklara. Så mycket tyckes likwäl wara sannolikt, enär Thiers försvarar feodalprerogativens och tiondens affkaffande, att han önskar alla olikheter jemnade, och en rationel samhällsordning grundlagd, äfwen i trots af rättigheter, som stöbja sig på gammal häfd. För närwarande kunna wi endast fästa affeende derpå, att

L. öppet widgår det han erkänner en teori, som ännu kämpar för sin framgång, som ej ännu grundlagt någon fast samhällsbyggnad. Det är emedlertid för den som önskar sig en teckning af fransyska revolutionen, mindre maktpåliggande, huruvida den öfvertygelse är grundad, som historiemålaren hysar om sanningen af de grundsatser, hvilka framkallat de handlingar, som skapat en historia. Nog af med konstens hela illusoriska sanning aflöjar han det inweklade sceneriet. För pröfningen af teoriens inre halt, fordras en widsträckt erfarenhet och en speculativ insigt, som sällan tillhöra arfwingarne af en revolutions hågkomster, intressen och traditioner. Ur denna synpunkt betraktad, står Thiers för nära det tidehvarf, som han skildrar. Detta är grannskapets olägenhet. Fördelen består deruti, att häfdatecknaren efter tillförlitliga underrättelser kan uppgöra revolutionens räkning med det förflutna. "Peut-être le moment où les acteurs vont expirer est-il le plus propre à écrire l'histoire: on peut recueillir leur témoignage sans partager leurs passions."

För öfrigt är det icke fråga om en apologi med grundlig bewisning, utan om en teckning, som redogör för ett wigtigt, historiskt moment. Om detta är ett i sina verkningar waraktigt eller försvinnande moment, deröfwer kommer en efterwerld att döma. Det sammanhang, hwaruti händelserna framställas, visar på en gång deras möjlighet och nödwändighet. Thiers börjar med att fästa uppmärksamhet wid konungamakten, att des begrepp wacklade i teorien, men war i werkligheten oinskränkt; redogör för de ministerombyten, hvilka egde rum under Ludvig XVI, och för finansiella swårigheter, hvilka föranledde sammankallandet af "les états généraux." Dundwilkigheten af en förändring visar sig ögonfäntligt, när man besinnar, att utlagorna hwilade på en samhällsclass, som endast egde tredje delen af Frankrikes jord, att den industriella werksamheten war oupphörligt fjettrad genom privilegier, att feodalsjurisdictionen afbröt lagstipningens lifformiga gång, att statens tjenster "étaient exclusivement réservées à quelques classes, et dans ces classes à quelques individus." Der fanns ett werksamt och upplyst borgarestånd, som riktade Frankrike med sin idoghet och hedrade det med sin siddlighet; men detta stånd war beröfwadt rättigheter, hwarpå det hade billiga anspråk. Lagstipningen, i händerna på domare, hvilka tillhandlat sig sina tjenster, war dyr, långsam och i criminella fall barbarisk. Personliga friheten war hämmad genom lettres de cachet, och

tryckfriheten genom en kunglig censur. I förhållande till den Europeiska diplomaten war Frankrike wanäradt genom de maktägandes swaghet och bestidlighet, och sednast genom en eftergift, som uppoffrade Holland och Polen. (L. 1. s. 27, 28.) Miswert, en sträng winter och mängden af fysiolösa menniskor, som strömmat till Paris och Versailles, och der erbjödo sin tjenst, så snart det war fråga om en förändring, som lofwade dem bröd, dessa omständigheter tillsammans måste underhålla brännbara ämnen och underlätta utbrottet af en revolution.

Thiers uppfasar den frågan, om det varit möjligt att förekomma revolutionen. Det är hans tanke, att brytningen möjligen blifwit afböjd, i fall en stor minister, som förstått winna hofwets förtroende och hejda de privilegierades anspråk, derjente förekommit nationens önsningar, och för henne öppnat en bana, som tillfredsställde det wafnade behofwet af en större werksamhet; "en l'appelant tout de suite, non à reformer l'état, mais à discuter ses intérêts annuels dans un état tout constitué." (1. s. 26.) "Mais il fallait devancer la difficulté au lieu d'y céder, et surtout immoler des prétentions nombreuses."

Med denna förklaring öfwerensstämmer det, att Thiers förkastar tanken på hemliga stämplingar, på penning-utdelningar bland massan och tillwaron af ett Orleanskt parti, såsom betydligt ingripande i de politiska händelsernas utveckling. Det är ej med dylika medel man skapar tjugofem millioner menniskor, tillägger L. Han bestrider ej, att corruptionen gjort sitt till, för att reta sinnesstämningen, men han påstår, att wida mera betydande orsaker till en revolution förefunnos i saksförhållanden, för hwilkas beskaffenhet och inslytande han redowist. Det är Fransyska nationen som wafnat till känsla af sin wigt, sina rättigheter, samhällsställningens oförenlighet med bildningen, med rättwisan och med de werande anspråken hos folkklasser, hvilka sjelfwe rest sig till större betydenhet. Det war behofwet af en utwidgad werksamhet på en politisk skådeplats, behofwet af ett rikare, nationelt lif, som i förening med misnöjet öfwer tryckande misbruk, spridde oro i tänkesättet, och på laglösa wägar förberedde en wäldsam omhwälfning. Det är sakernas egen makt som werkar. Jeltstegen hos hwarje sjunkande parti påskyndar des fall. Det är en sträng nödwändighet som förfrossar de enskiltas lycka, löser lagarnas och samhällsordningens band och infastar exaltera-

de sinnen på en bana, der en återgång till det förslutna blir omöjlig, der nya systemen, på hvilka i början ingen tänkt, utvecklas af oförutsedda anledningar. I det revolutionära sträfvet låg en rörelsekraft, som wida utöfwer beräkningen hos de första Åttörerna utsträckte verkningarne af deras handlingar. Huru en slags hemlig naturmatt närmade revolutionen till ytterligheterna, är ögonstänligt, om man betraktar huru olika de meningsfractioner woro, som beherrskade konstituerande församlingen, lagstiftande församlingen och National-Conventet. I en revolution är det ej det lugna raisonnementet, det medlande partiet, som seggar. Ytterligheterna, som ställa allt på en spets, den exalterade riktning, som beträder nya banor och affär all förbindelse med det förslutna, bemäktiga sig öfwerwigten. Om än personligheterna uppslukas af den afgrund, som revolutionen gräfwer, så hindrar det ej att nya skådespelare aflösa de frånträdande i det blodiga dramat. "Les circonstances font surgir les hommes," säger Thiers, likwäl i en annan, och inskränktare mening än wi här fatta dessa ord. Utan att öfwerfatta personlighetens betydelse och inslytande, offrar likwäl Thiers gerna åt stora minnen. Han blomsterkransar bilderna af de män, som skapat sig ett historiskt namn. De i rik mångfald skiftande individualiteterna porträtteras med en trohet och uttrycksfullhet, som ej förfela att göra waraktigt intryck. Ofta är bilden färdig med några raska drag. En och annan gång är karakteristiken widlyftigare, när ett stort namn framträder med högre anspråk. Den antithetiska framställningen återgiffwer med träffande sanning brytningen mellan de kontraster, som sammansmälta i samma individualitet. Med all wördnad för Lafayettes republikanska bygder, med en af samtidens opinion belad, möjligen öfwerdrifwen hyllning af hans patriotiska handlingssätt, tillstår likwäl T. att L. ej egde erfvarrens snille. Il n'avait pas les passions et le génie qui font souvent abuser de la puissance." Förf. framhåller med förklarlek ridderligheten och frihets kärleken, karakterens adelhet och den förmåga af sjelfuppoffring, som bestämde en Fransysk Marquis att inwiga sitt swärd till Nord-Amerikanska republikens förswar på en tid, då ryktet redan gick, att denna insurrection war öfwärd. (1. s. 90—91.)

Egalités af Orleans ingripande i revolutionen gör Förf. till obetydligare, än man wanligen föreställt sig. Namnde furste såges hafwa warit i besittning af lyckliga egenskaper; likwist hade han misbrukat alla natu-

rens och lyckans stänker. Karakterlös och ombytlig, så att han wid ett tillfälle lika ifrigt sötte folksgunst, som han en annan tid war wärdslös om allmänna tänkesättets dom, länte D. åt partierna sitt namn och sina rikedomar. Flatté d'un avenir confus, il agissait assez pour se faire accuser, point assez pour réussir, et il devait, si ses partisans avaient réellement des projets, les désespérer de son inconstante ambition." (1. s. 32.) Med synnerlig förklarlek teknas Mirabeaus karakteristisk. Det hat till allt förtryck, som war följden af en faders despotism och af motgångarna under en oregelbunden och stormig ungdom, hade kastat Mirabeau in bland kretsen af de misnöjde, och den offentliga bana, på hwilken han uppträdde såsom representant för tredje ståndet, måste i en tid, som war så rik på stora samhällsfrågor, mäktigt tilltala en man med lika öfwerlägsna egenskaper, som omätlig äregirighet. Sina åsikter hade M. samlat under resor och genom widsträckt läsning. Af naturen bestämnd till improviserande talare, war det merändels ögonblickets werk, att ett hus uppgick i ämnen, öfwer hwilka han ej förut höjt sig till någon redig uppfattning. "Alors son esprit faisait en un instant le travail des années. Motfågelsjer utvecklade hans åsikter till klarhet och ordning. Det war M. som ofta med ett afgörande ord bestämde nationalförsamlingen till att fatta sina beslut. Han förstod använda alla de medel att inverka på särskilda personer, hwilka för tillfället woro de lämpligaste. Sjelf hade M. ett parti öfwerallt, bland folket, i nationalförsamlingen, på hofwet, och slutligen bland alla dem, till hwilka han ögonblickligen ställde sitt tal. M:s personliga antipathier omnämnas; han fritages från besyrligheten att vara wumien för Orleans; och de mest öfvertygande skriftliga bewis på sanningen deraf har T. haft i sina händer. Han förtiger ej Mirabeaus moraliska skuggsida, hans utswäfningar och penningbehof. Men denna förlägenhet gjorde honom icke fal. Trädde M. sedan i underhandling med hofwet, så war han deraf icke köpt; äfwen om han tog penningar för sina nöjen. På constitutionel basis hwilade öfwerenskomelsen. Hatet till republikansk Ostracism, öfvertygelsen, att Frankrikes nya statsförfattning war alltför demokratisk, för att vara monarki, och likwäl ingen republik, emedan då en Konung war förmycket, dessa betraktelser kunde bestämma Mirabeau till att motarbetta revolutionen, efter att hafwa förut bidragit till dess första segrar, så länge han af hat till förtrycket ännu

endast wille förstöra. Förf. beledsagar M. genom hans offentliga lif, låter oss se den ännu mäktiga anden slossfatt med werldsliga omsorger och offentliga angelägenheter, då döden redan nalkades med stora steg och förgängelsen nära nog slutat sitt arbete. Sjelfkänslan blickar med stolthet på det förflutna, och med saknad på en framtid, som ej mera tillhörde honom. "Lui (Mirabeau), entouré de ses amis, exprimait quelques regrets sur ses travaux interrompus, quelque orgueil sur ses travaux passés: soutiens, disait-il à son domestique, soutiens cette tête, la plus forte de France." (1. s. 223.)

Alla de märkvärdiga personligheter, som under ett offentligt lif tecknat sina namn i Frankrikes historia, möta oss här i troget tecknade utkast. Girondisterna, dessa talentfulla talare, hvilka midt under all den nedrighet som partiförbittringen alstrade, drömde sig tillbaka i Greklands och Romerska republikens skönaste dagar, framtråda wid sidan af de förfärliga, consequenta blodmännen ur bergpartiets leder. Den med ordets makt hänförande, men indolente Bergniaux, den eldige och phantomer skapande Louvet, den sköne och djerfwe Barbaroux, den stoiskt stränge Roland och hans öfwerlägsna hustru, triumviratet, Danton, Robespierre och Marat, och de många andra, som förwärfwat en olycklig ryktbarhet i en tid, då ej endast individernas, utan äfwen folkets lycka uppoffrades åt lidelsernas och abstractionens drömbilder, alla dessa historiska figurer tecknas med rassa drag. Ännu mera lif winner taflan, dragen blifwa rikare, uttrycksfullare, bestämdare, under loppet af de offentliga förhandlingarne, då wi få höra de historiska männen tala, och i den meningsfrid, som föres, se wi partinüancerna och individualiteterna framtråda i karakteristisk sanning. Wi se personligheterna förlora sin betydighet relativt till de politiska meningar, för, eller mot hvilka de strida. Historien blir en slags "Schicksals Tragoedie," der en blind nödwändighet fängslar enskild förmåga och individuel frihet. Det ena partiet efterträder det andra i maktens besittning. En politisk nüancering utplånas efter den andra; och den mest skärande färgbrytningen förbleknar sednast.

Wi hafwa antydt den liberala ståndpunkt i en politisk meningsphær, som Thiers intager. Det är swårt att framdraga fullständiga bewis, enär den historiska teckningen merändels är utförd med en antik objectivit, med ett opartistiskt lugn, med en frihet för personliga hugskott och subjectiva tycken, på grund hwar-

af Förf. sällan grumlar framställningen genom ödmömen och betraktelser, hvilka skulle föra effekten af ett bland den historiska konstens mästerstycken. Revolutionens häfdateknare besinner sig på revolutionär grund. Det tillstår han sjelf. Men sällan yttrar han sin egen tanke, utan när det är fråga om att bringa enhet och ljus i ett omtvistadt ämne, som talarne under de offentliga förhandlingarne sett från sina motsatta sidor. Då händer det, att historikern slutar redowisningen dermed att han sjelf tager parti. Stundom inslyter ett ömdöme, när Författaren will affära ett länge behandlat ämne, och bana sig wäg till ett nytt. Wi gå att uppsöka några enskiltheter, hvilka framtråda såsom uttryck af författarens tänkesätt i en och annan wiktig samhällsfråga. Hwad beträffar förslaget att upprätta en representation med två kamrar och att tillägga konungen rättighet, att skänka eller undandraga lagstiftande församlingens beslut sitt bifall, så anmärker Thiers, att under den tidiga perioden af statsborgerlig utweckling, då constituerande församlingen lade grundwalen till en ny författning, hade man ej höjt sig öfwer en åsigt, som inskränkte sig till de enklaste elementerna, och som i lagstiftande och verkställande maktens obegränsade delning mellan folk och konung fann samhällsidealet realiseradt. Thiers widgår, att man wille bibehålla den monarchiska formen, och borttog likwäl de oundgängligaste wilforen för dess tillwaro. Den verkliga monarchien äfwen i fria stater, yttrar T. består i en endas wälde; och detta wälde begränsas genom nationens ingripande. Under en dylik författning gör Furstens wilja i sjelfwa werket nästan allt, och nationen är inskränkt till att förebygga förderliga åtgärder uti beskattnings- och lagstiftningsfrågor. Så snart folket kan påbjuda allt hwad det will, utan att konungen genom sitt veto är berättigad att sätta sig deremot, blir konungen ej annat än "un magistrat." Då har man republiken med en Consul i stället för flera. Polens författning war, oaktadt sin konung, aldrig en monarchi, utan en republik. I Lacedemon fanns också en konung. Monarchien rätt fattad, fordrar betydliga uppoffringar. Men det är icke efter en långwarig politisk obetydligbet, och under den första waknande entusiasmen, som allmänna tänkesättet är böjdt för dessa medgifswanden. Republiken war således till i tänkesättet, innan den ännu fått namn, och man war republikan, utan att man trodde det." (1. s. 114.) Thiers förebrår Necker, Mounier, Lally och de öfriga författarne af Engelska författningen, att

de erkände nationalviljans allmakt, och wille likwäl införa ett kungligt veto, på grund deraf att werkstäl- lande makten, så framt den med fullkomligt fri wilja skulle kunna anses utföra lagstiftande församlingens beslut, äfwen borde hafwa deltagit i dessa beslut. Man förbifåg ej heller nödwändigheten af ett samband mellan de särstilla samhällsmakterna, och konungen borde kunna hejda folkfattens inkräktningar. Thiers bestrider ej dessa grundsatser, endast deras förenlighet med det medgifwande som redan egt rum, att "la volonté nationale devait être toute-puissante." (1. s. 115.)

Thiers medgifwer, att de som wille efterbildade ett Engelskt samhällsideal, lyckades bättre i sitt försvar för två kamrar; ty äfwen i en republik finnas högre folk- klasser, hwilka böra sätta sig emot ett alltför rasst framskridande, och förswara de gamla inrättningarne mot de nya. — En konungs inviolabilitet erkänner T. och förklarar för sophismer alla inkast i detta hänse- ende, som gjordes af Robespierre och andra bergpar- tiets medlemmar, när det war under öfwerläggning, att ställa Ludvig den sextonde för National-Conven- tet.

Rhapsodiska äro de yttranden, som aflösa Thiers' egen uppfattning af revolutionens principer och af sät- tet, hwarpå dessa inträdde i verkligheten. Det är mindre genom inslätade betraktelser, som historikern med antikens objectivitet låter oss upptäcka sin stånd- punkt, än genom en framställning, som blottar det hemliga machineriet, öppnar för våra blickar det poli- tiska lifwets förborgade verkstad och aflöser händel- sernas inre sammanhang, deras utgångspunkt och or- saker. Utan att ängsligt binda sig wid ett yttre sche- ma, som skulle regelbinda det faktiska och bringa enhet i det historiska materiel, som slungas uti revolutionens hwirfwel, förstår Thiers att låta personer och händel- ser framträda med den äfädlig och lefwande san- ning, att man deraf mottager samma intryck, som af ett dramatiskt konstverk, der allt lefwer och rör sig i stora massor, der hwarje individualitet njuter sin rätt, men försvinner för intrycket af den dunkla makt, som inverkar på handlingen och strider fram till sitt mål, oberoende af den enskildes tillgöranden. Historikerns framställning tilltalar mera äfädningen, än reflexionen. Den sednare framkallas otwifwelaktigt å läsarens sida, men den inlägges i teckningen endast undantagswis af författaren. Ingen lärer bestrida att detta historiska manér är swårare, än när händelserna ordna sig kring

wissa allmänna åsigter, af hwilka de äro ett uttryck och en förklaring. Det samma är wisserligen äfwen fallet här; ty om ej T. fixerat sin ståndpunkt och för- stått generalisera sitt ämne, wore händelsernas upp- räknande endast en naken krönika, och detaljernas mång- fald saknade samband och enhet. Men det karakteri- stiska för den historiska composition, som Thiers wetat upptaga, består i förmågan, att så gruppera det fakti- ska, att huset utgår derifrån. Der finnes elaven till styckets förklaring. De historiska skådespelarne, och icke en förborgad regisseur, införa äfädaren på den politi- ska skådeplatsen. Den constituerande och lagstiftande församlingens och Conventets förhandlingar framläg- gas, och läsaren tycker sig sjelf vara närvarande wid de tal, som teckna partiernas ståndpunkt och innehålla en redogörelse för de politiska tilldragelserna. Dessa offentliga debatter omwerla med teckningen af revolu- tionskrigen och de i dem uppträdande personer. Här- igenom är det författaren förbehållet att mera ome- delbart berätta och redogöra på ett sätt, som å hans sida ej framfaller mera genomgripande reflexioner. Öf- wergången från ett ämne till ett annat är otwungen, och det historiska sammanhanget afbrytes ej.

Vi hafwa nu gjort bekantskap med en historie- skrifware, som besinner sig på revolutionens ståndpunkt; biträder dess grundsatser, men affstyr laglösheterna, som infer det haltlösa och owerkställbara i bemöbandet hos constituerande församlingen, att sammanställa ett ko- nungadöme med republikanska maximer, hwilka upp- häfde det förwa. Vi gå nu att göra en flyktig be- kantskap med en annan häfdatecknare, som walt sam- ma ämne för sin bearbetning och delar den nu skild- rade författarens politiska tänkesätt.

3. Mignet.

Mignet har i sammandrag skildrat samma händel- ser, hwilka utgöra ämnet för Thiers' mera utför- liga bearbetning. M. är concis, tankrik, inkastar sina åsigter på de ställen, der de omedelbart framkallas af sammanhanget. En historisk abstraction, i detta ords sersfaldiga betydelse, är ett af denna författares karak- teristiska drag. Detaljerna inflyta der de behöfwas; men wid andra tillfällen bortfalla de; och med några ord redogör M. ofta för ett factum, utan att inlåta sig i enskildheterna. Wid andra tillfällen är han wid- lyftigare. Likwäl finner man lätt, då man ser de två små banden, inom hwilka Mignets revolutionshistoria är afslutad, att det inkräktare utrymmet tvingar till

en concentration, som öfverensstämmer med författarens tankegång och historiska stil. På Mignet är tillämpligt hwad Hegel yttrar om dem bland forntidens häfdateknare, hwilka inom en kortare framställning sammanträngde längre werldsperioder. "Eine Geschichte der Art, welche lange Perioden, oder die ganze Welt-Geschichte überschauen will, muß die individuelle Darstellung des Wirklichen in der That aufgeben, und sich mit Abstractionen abkürzen, nicht bloß in dem Sinne, daß Begebenheiten und Handlungen wegzulassen sind, sondern in dem andern, daß der Gedanke der mächtigste Epitomator bleibt." (Hegel, Vorlesungen über die Philosophie der Geschichte, s. 8.) Den historiska abstractionsförmågan (sit venia verbo) låter många owäsentliga biomständigheter bortfalla, håller sig till hufwuddragen, ersätter de förlorade detaljerna med en naken berättelse om tilldragelserna i sin allmänhet och stundom med betraktelser och åsigter, hwilka passa in på det skildrade ämnet och bereda en öfvergång förbi de partier, som endast med lätt hand äro widrörda. Skildringen winner ståndpunkter, klarhet, förmedling; men förlorar färg och lif, i den mån specialiteterna förblekna i minnesteckningen. Reflexionens kyla gör framställningen något stel, samma gång den winner i logisk beständighet. Hos Mignet finnes mera kyla, än hos Thiers. Den förre blir mindre lätt entusiast för utmärktare personligheter. Wi påminna om bådas skildring af Mirabeau och Dumouriez. Mignets karakteristiker äro mera miniatyrporträtter. Teckningen är skarp och bestämd. Coloriten hos Thiers är lifsigare. Deras omdöme är merändels detsamma, om samma personer; men stundom har den ene häfdateknaren fattat en annan sida af bilden, och med all sin likhet röja skildringarna en fri, sjelfständig uppfattning.

I fråga om ett tidehvarf, som ligger öf så nära, som Fransyska revolutionens, är man ej i förlägenhet för källor, och med mycken öfverensstämmelse i det owäsentliga kan ingen bestrida att taflans hufwuddrag äro gifna, att det historiska dramats gång är bestämd och att de wigtigaste händelserna ligga i klar dager. Det är således mindre fråga om specialkritik med hänseende till det rent faktiska, än att fatta de ledande grundtankarne och låta händelserna utveckla sig i sitt naturliga sammanhang. Häfdateknarens förmåga af composition och hans åsigter blifwa de hufwuddragpunkter, wid hwilka gränfningen först fäster sig.

Revolutionens tänkesätt hafwa båda nyssnämde

historiefrifware tillegnat sig; de intaga des ståndpunkt, de äro årsbarn med des bildning. Båda affy de råheten, blodsutgjutelserna och laglösheterna. Lifwäl förklarar Mignet i fråga om Girondisternas strid med bergpartiet, att de förres seger kunnat förlama revolutionens krafter, hindra des utveckling och tända det borgerliga krigets brandsackla. Han anser Girondisterna hafwa på grund af deras bildning, tänkesätt och samhällstheori bordt sluta sig till de Constitutionsella. I en republik passade de ej; men händelserna ryckte dem med sig. "Ils avaient suivi la pente qui les entraînait à la république." (1. s. 274.) Girondisterna hade ej förtroende för den lägre folkklassen när det war fråga om samhällets styrelse. De hade brutit både med de constitutionella och med Demokraterna. "Ils n' eurent ni le haut, ni le bas de la société. Aussi ne formèrent-ils qu' un demi-parti qui fut vite abattu, parce qu' il était sans racine." (1. s. 275.)

Girondisterna hade mistänt sin ställning, då de störade Feuillanterna, hwilka egde sitt stöd i medelklassen. Girondisternas republik kunde ej söka någon annan stödjepunkt. Ty bergpartiet arbetade med och för folket. Sistnämnda parti förstod att göra Girondisterna mistänkta hos massan. Ludvig XIV:s procesf inleddes af bergpartiet, i den affigt att på Girondisterna kasta en flugga af royalism. Deras moderation störade dem, utan att rädda den olycklige Konungen.

Den förebräelse för federalism, som man lagt nämde parti till last, afwisar Mignet med det tillägg, att intet är lättare än att wansjälla en åtgärd, i fall man förbiser tiden, då den blifwit föreslagen, och i fall man i klandret, som uttalas öfwer en enda stads laglösa handlingar, ser en bestämd plan att mot denna stad inledda ett förbund af alla andra städer i riket. (1. s. 296.) Nämde beskylning grundade sig på en mistydning af ett Girondisternas förslag, att i fall Paris blef hotad af utländska fiender, draga sig söder om Loire, och dit förlägga styrelse och representation. (1. s. 290.)

Med Fransyska revolutionen börjar en ny epoch för det Europeiska samhället, säger Mignet, lifsom Engelska revolutionen i ett föregående århundrade war utgångspunkten för de nya regeringarna. I Frankrike war det icke blott statsmakten som undergic förändring, utan hela nationens inre tillwaro. M. framhåller den omhwalfning i samhällsklassernas tillstånd, som war

en följd af nämnde stora werldshändelse, och påstår att allt som skedd, framfallades af en oundwiflig nödwändighet, och eger deruti sin förklaring. I stora samhällskriser förstå sig ej partierne på en fredlig biläggning af stridiga interesserna; utan styfkan bestämmer afgörandet på wäldsam wäg. "Le bien s'opère comme le mal, par le moyen et avec la violence de l'usurpation. Il n'y à pas eu d'autre souverain que la force (1. s. 3.) . . . ce qu'il y à de certain, c'est que la révolution, avec les causes qui l'ont amenée et les passions qu'elle a employées ou soulevées, devait avoir cette marche et cette issue." . . Den dystira fatalitet som dessa ord tyckas innebära, kan endast mottaga en ljufare uppfattning, såwida man efterfinnar, hwad samma författare kort förut yttrat, att i farliga samhällsbrytningar göra de stridiga partierna sjelfwa det onda obotligt, derigenom att de ej wilja medelst ömsesidiga eftergifter bereda wägen för en jemning, en försoning, för en ny sakernas ordning. Utgången ligger således till en del hos människorna sjelfwa, enär den samhällets utveckling som historien uppenbarar, ej kan hämmas; äfwen dåliga medel befördra werldshyrelsens planer och tjena till det godas framgång.

Mignets concisa och korta framställning hindrar oss att blicka in i det rörliga lif från ett förslutet tidshvarf, som i Thiers tafla af samma period, utvecklar sin mångfald af krafter, interesserna, passioner, brott och wäldsamma skakningar. Hos Mignet så wi af dessa werlande scener se så mycket, som det ligger i arbetets plan, att låta oss se. Det är mindre sjelfwa de historiska handlingarne och de förswunna skuggorna, som här tilltala oss, än en skarpsinnig och tänkande skriftställare, som med sin fina uppfattning berör det historiska materialet, och sammantränger hufwuddragen af revolutionens brytningar och samhällets framskridande under brott, olyckor och sträckscener. Men många enskilda facta, som utgöra beståndsdelarna af ett historiskt moment, träda tillbaka eller också beröras de endast flygtigt. Man hör ej, om icke undantagswis, de tal genljuda från tribunen, uti hwilka en försluten tids offentliga personer nedlade det djupa intrycket af en stor talent, en interessant karakter, intrycken af dagens farhågor, tänkesätt och stämplingar. Revolutionen i sin wilba regellöshet skakar wisserligen alla, som läsa en talentfull häfdateknares koncentrerade skildring. Men det individuella har förbleknat, och wi se mindre händelserna sjelfwa, än det medium, hwarigenom de af

författarne återspeglas. Hwad wi finna, är en klar öfversigt, en skarpsinnig uppfattning, ordning, sammanhang och reda i ämnets gruppering.

Franrike eger många andra ansedda historiefrieware, en Barante, Michaud, Sismondi, Michelet, m. fl. Ref. är för tillfället hindrad att lemna en teckning af nämde författare; men torde framdeles någon gång återkomma till detta ämne.

C—m.

Notiser:

Kassel. Den 3 i denna månad höll församlingen af tyska filologer och Rommän härstädes sin första session, hwilken Professor Bergk öppnade med några inledande ord, hwari han "såsom yngre man, såsom en af Epigonernas släkte", wid presbdiets öfwertagande rekommenderade sig åt öfwerseendet, och härpå framställde de omständigheter, af hwilka sällskapet för en gång med rätta funnit sig föranledt att för detta år wälja Kassel till samlingsort. Efter honom tog Hofrådet Thiersch ordet, för att hänwisa på föreningens wäsende och betydelse, och på det sammanhang, hwari den sammas sträfswanden stå med lifwets wigtigaste angelägenheter. Härefter höll Geh. Hofrådet Professor Götting från Jena ett föredrag öfwer en i Florens befunnit staty, i hwilken man hittills än trott sig igenkänna en Sabiniska, än en Polyhymnia eller också en gudinna för stillastigandet, men i hwilken han, på framställda grunder, antog att Thusnela, Hermanns, Tysklands befriares, maka wore framställd. Tillika gjorde han sannolikt, att i en antik byst en afbildning af Hermanns son, den i Rom under fångenskapen födde Thumelicus, wore bibehållen. Föredraget utmärkte sig genom skarpsinniga kombinationer, och wäckte tillika genom sammanfogandet med Hermanns och Thusnelas bildliga framställning i war tid ett särdeles intresse. Under diskussionen, som följde dertill, utvecklade Hofrådet Fr. Thiersch och Professor Wals till en del afwikande åsigter, hwilka dock, då allt hwilade på hypotetisk grund, ej ledde till något afgörande resultat. Det andra föredraget höll Professor Stamm från Gießen öfwer wälförhållanden i Attika, hwilken han bragte i förbindelse med de dit hörande mytologiska traditionerna, hwarpå Bibliotekarien Bernhardi gaf förklaringar till sin "Spracharte von Deutschland" och antydningar till en widare utveckling af den till grund liggande ideen. Professor Schneidewin slutade med ett föredrag, hwilket utbredde nytt ljus öfwer Augusti förhållande till Britannien, ett ännu söga utredt ämne. — Ut sessionen d. 4 Okt. gaf Hofrådet Thiersch en förklaring af tredje chorsängens ur Sophokles' Antigone, hwari han på ett snillrikt sätt sökte lösa språkets och i synnerhet meningens icke ringa svårigheter genom innehållets närmare hänförande till Kreon. Med afseendehärpå rättade derefter Professor Hermann ett missförstånd, som ofta träffar de grekiska tragikernas öfversättning, och efterwisade grundlösheten af det derifrån härledda tadel. Professor Stamm tog

här af anledning att förelä det föreningen måtte afgifwa en tackfägel-address till Hr Mendelssohn-Bartholby, som genom sina kompositioner till Antigone's hörer wäsentligen hade befordrat återupplifwandet af det antika dramat, och fann för denna proposition allmänt bifall. Derpå meddelade presidenten den underättelse, att det utskott, som haft att rådgöra om wal af församlings-ort för nästa år, hade funnit Dresden mest påsande, och att derifrån redan anländt tillfägel om wänkfäpligt emottagande. Det gjorda walet billigades enhälligt; likaledes förslaget att till president för nästa församling utnämna Professor G. Hermann i Leipzig och åt densamme öfwerläta walet af en vice-president. Sedan här efter Professor v. Leutich lemnat ett kort meddelande öfwer planen och fortgången af Stipendium Müllerianum, föredrog Öfwer-Confistorialrådet Wis från Juida första delen af en afhandling öfwer biblioteket i Juida. Synnerligt intresse wäcke derpå ett föredrag af Professor Döderlein öfwer prepositionernas indelning, hwilken han klart och öfvertygande wisade i en schematisk framställning, i det han tillika genom hertlig humor wisste att upplifwa det grammatiska ämnet och göra det anslående. Några kortare tillägg eller inwändningar af Professorerna Hermann, Forchhammer och Rubino slutade sessionen. — I sessionen den 5 Oktober, som war den sista under detta års församling, föreläste först Professor Osann den dagen förut beslutade addressen till Hr Mendelssohn-Bartholby, hwilken utom förändring antogs och tillika gaf församlingen tillfälle, att för Hof-Kapellmästaren Spohr, som just då befann sig bland åhöfvarna, uttrycka sin lifliga och glada tackfägel för den njutning, han genom uppförandet af musiken till Antigone hade beredt alla. Derpå talade Dr. Waiz från Gotha öfwer en af honom tillämnad edition af det aristoteliska Organon, hwarpå Professor Kritche framlade de grundsatser som wid ett utgifwande af Aristoteles wore att följa, och Professor Hermann bestred några af den förnämnde talaren framställda åsigter öfwer Plato och öfwer Aristoteles' förhållande till denne. Det andra selskändiga föredraget höll Professor Forchhammer öfwer principen för anordnandet af Aristoteles' Politik, det tredje Professor Döderlein öfwer indelningen af ordarterna och naturen af deras flexion, till hwilket Professor Walz och Dr. Ahrens utweklade dels supplerande, dels afwikande åsigter. Ett derpå följande föredrag af Director Münscher från Hersfeld sökte att uppställa de grundsatser, efter hwilka de wid Gymnasium till behandling förekommande grekiska och latiniska skrifsättare borde utwälfas, och då tidens korthet ej tillät diskussion deröfwer, så talade slutligen omedelbart efter honom Professor Peterien öfwer en af honom beförd edition af Joannes Sarisberiensis dogma philosophorum. — Härmed war serien af de lärariska föredrag, som för detta år kommo till meddelande, slutad. Vice-presidenten rekapitulerade detta års förenings verksamhet, hwarpå Presidenten å samtliga medlemmarnes wagnar uttalade sin tack för de talrika bewis af wälwilja och aktning som egnaits föreningen, förklarade sessionerna för slutade och beledsagade de utländska medlemmarna wid afledet med de bästa önskingar. I det ögonblick församlingen uppreste sig, begynte en sångar för med upplysande effekt sången: "Was ist des Deutschen Va-

terland?" och alla lemnade salen, uppfyllde af känslan att wara innerligt förenade genom ett gemensamt tyft fädernesland och genom tyft wetenskap. — Inalles 159 medlemmar hafwa deltagit i denna församling, af hwilka många kommit gansta långwäga ifrån — till och med från Königsberg. (Hamb. Corresp. efter Kasseler allg. Zeit.)

Lucca. De italienska naturforskarnes härstädes nyligen hållna kongress war icke så talrikt besökt som församlingarne under de föregående åren. Deltagarnes antal uppgick till ungefär 450. Få dagar före kongressens öppnande ägde i Maletto, å en egendom tillhörig Marchese Ridolfi, en sammankomst rum emellan ekonomer och andra för landtushållningen sig intresserande män. Den nämnde, af landbrukets i Toscana framsteg mycket förtjente ägaren af detta gods har derstädes såsom bekant upprättat ett, redan sedan en följd af år bestående förträffligt "Musterwirthschaft." — I sektionen för agronomi och teknologi uppläste Hr Dragomanni den 18 Sept. en intressant afhandling öfwer nödwändigheten, att ingifwa landtmannen genom undervisning, uppfostran och stibbelningar mera kärlet för sitt yrke. Cavaliere Griffa talade öfwer folkeländet i olika delar af Europa, hwilket han fann orsakadt förnämligast af en bristfällig ledning af agrifkultur och industri. Wid detta tillfälle diskutrades orsakerna till pauperismen i städerna och på slätlandet och medlen att afhjelpa densamma. I sektionen för fysik och matematik kom återigen det sten som Lampirus italica (Lysmasken) ger från sig, till tals. Professor Bottini berättade, att en laddning otwättad, i balar starkt sammanpressad ull på wägen från Alexandria till Livorno plötsligen utan någon märkbar utweckling af värme funnits lysande och wid ankomsten till Livorno förkolad. Man förmodar att här förekommer en analogi med lysmaskens sten, och uppfordrade derföre kemisterna att företaga en sträng analys af denna insekts beständsdelar. I den botaniska sektionen läste D. Colmeiro öfwer möjligheten att bilda en spansk flora. Afhandlingens författare utweklade botanikens på iberiska halfön historia, från Arabernas tid till medlet af sifforflutna århundrade. Han nämnde samtliga botanister, hwilka förwärfwade sig förtjenster om landets verkännedom och sökte att rikta den genom resor i fremmande land. Bland Araberna intaga Ebn-Allyam, Averrhoes, Abu-Materel, Ebn-Beithar första rangen, och bland Spaniorerna hafwa genom öfwerträffande kunskaper förnämligast utmärkt sig botanisterna Lagnua, Esteve, Cienfuegos, Perez, Salvador, Minuart, Belez, Duen, Barnadez och andra. Med erotiska werter rikades Spanien genom bemödanden af botanisterna Acosta, d'Orta, Monaldes, Hernandez, Roblet, Cobo, Condal och Pastor. (Hamb. Corresp. efter Augsb. allgem. Zeit.)

Nr 33 af denna Tidning utgifwes Lördagen d. 28 Oktober.

Lund, tryckt uti Berlingska Boktryckeriet, 1843.

